

Слободянюк Вікторія Павлівна,

здобувач вищої освіти зі спеціальності «Право» Університету державної фіскальної служби України, 35680, Рівненська обл., Дубенський р-н, смт. Смига, вул. Соборна, 9, тел. 0667300345, e-mail: slobodjanjuk22@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6938-6736>.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГЕНТСЬКОГО ДОГОВОРУ В УКРАЇНІ

Анотація. Метою статті є перегляд існуючого правового регулювання агентської угоди та створення рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання агентських відносин.

Становлення України як суверенної та незалежної держави супроводжується інтенсивним розвитком ринку. Зважаючи на такий стрімкий розвиток ринкових відносин та обраний Україною напрямок європейської інтеграції, існує необхідність у належному правовому регулюванні всіх процесів, що відбуваються. Складні законодавчі процедури не завжди забезпечують своєчасне регулювання економічних та цивільних відносин у необхідній мірі, тому доцільно направляти учасників таких відносин до інституту договору.

Актуальність питання регулювання агентської угоди обумовлена тим, що таким договором користуються учасники різних видів господарської діяльності, і тому існує багато специфічних особливостей щодо таких відносин та змісту договору. В Україні цей інститут набув законодавчого закріплення відносно недавно і не є достатньо визначеним на сьогоднішній день.

У статті розглядаються основи правового регулювання агентських договорів в Україні. Автор визначає основні нормативно-правові акти, які регулюють це питання. Досліджується також законодавче визначення поняття агентського договору. У статті розглянуто роль агентського договору в різних видах підприємництва. Проводиться аналіз розвитку агентської угоди в інших країнах, і пропонується внести зміни до чинного українського законодавства для вдосконалення регулювання агентських відносин.

Автор робить висновок, що сьогодні правове регулювання агентської угоди в Україні знаходиться на відносно достатньому рівні. Однак існують певні колізії та прогалини в агентському праві. Автор підсумовує, що необхідно запровадити таке регулювання агентських відносин, яке мінімізує наявність судових спорів між сторонами агентських відносин. Для цього повинні бути враховані положення міжнародних договорів щодо агентських відносин. Національне законодавство має бути приведене у відповідність до вимог таких договорів, особливо з огляду на намір України приєднатися до Європейського Союзу, де агентські відносини є дуже поширеними.

Ключові слова: агентський договір, агент, принципал, представництво, комерційне посередництво, агентські відносини.

Slobodianiuk Viktoria Pavlivna,

student of the Educational Scientific Institutes of Law of The University of the State Fiscal Service of Ukraine, 35680, Rivne region, Dubenskyi district, Smyha, Soborna street, 9, tel.: 0667300345, e-mail: slobodjanjuk22@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6938-6736>

FEATURES OF LEGAL REGULATION OF AGENCY AGREEMENT IN UKRAINE

Abstract. The purpose of the article is to review the existing legal regulation of the agency agreement and to create recommendations of the improvement of legal regulation of agency relations.

The emergence of Ukraine as a sovereign and independent state is accompanied by intensive market development. In view of such rapid development of market relations and the direction of European integration chosen by Ukraine, there is a need for proper legal regulation of all the processes that take place. Complex legislative procedures do not always provide timely regulation of economic and civil relations to the extent necessary, so it is advisable to refer participants to such relations to the institute of the treaty.

The relevance of the issue of regulation of the agency agreement is due to the fact that the contract is used by participants in various types of economic activities, and therefore there are many specific features about such relations and the content of the contract. This institution has been enshrined in Ukrainian law recently and is not sufficiently defined to date.

The basics of legal regulation of agency contracts in Ukraine are explored in this article. The author defines the main normative legal acts that regulate this issue. The definition of agency contract is also explored. The article deals with the role of agency contract in various types of entrepreneurship. There is also analysis of the development of the agency agreement in other countries, and it is proposed to amend the current legislation to improve the regulation of agency relations.

Thus, we can conclude that today the legal regulation of the agency agreement in Ukraine is at a relatively sufficient level. However, there are still some conflicts and gaps in agency law. So there is necessity to introduce such regulation of agency relations, which minimizes the presence of litigation between the parties of agency relationship. The provisions of international treaties on agency relations should also be taken into account and national legislation should be brought into line with the requirements of such treaties, especially in view of Ukraine's intention to join the European Union, where agency relations are very common.

Key words: agency agreement, agent, principal, representation, commercial mediation, agency relations.

Постановка питання в загальному вигляді. Становлення України як суверенної і незалежної держави супроводжується інтенсивним розвитком ринку. Враховуючи такий стрімкий розвиток ринкових відносин, закріплені законодавством України принципи про свободу договору, а також обраний Україною напрямок на європейську інтеграцію, для забезпечення ефективного господарювання виникає потреба у належному правовому регулюванні всіх процесів, що відбуваються. Складні законодавчі процедури не завжди своєчасно забезпечують в необхідному обсязі правове регулювання господарських та цивільних відносин, тому доцільним є звернення учасників таких відносин до інституту договору. Адже свобода договору дає можливість створювати нові моделі договорів, які не передбачені законодавством, таким чином не лише даючи можливість суб'єктам правовідносин встановлювати свої «правила», а й вирішувати законодавчі колізії та прогалини.

Одним із таких договорів, який останніми роками набув широкого використання, але не має достатнього законодавчого регулювання, є агентський договір. Актуальність питання щодо регулювання інституту агентського договору зумовлена і тим, що цей договір використовується учасниками різних видів господарської діяльності, а тому існує чимало специфічних особливостей щодо таких відносин і безпосередньо змісту договору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на актуальність теми агентських відносин, питання, пов'язані з ними, піднімалися і юристами-науковцями. Сучасна українська правнича література щодо агентського договору представлена, здебільшого, окремими статтями (Р. В. Колосов, П. М. Крупко, М. Круг-

лова). Окремі аспекти правової природи агентського договору висвітлені в наукових працях В. К. Андреева, М. І. Брагінського, В. А. Васильєва, В. В. Вітрянського, О. В. Дзери, В. М. Коссака, Н. С. Кузнецової, В. В. Луць, Р. А. Майданик, З. В. Ромовської, В. І. Спасибо-Фатєєвої, Р. О. Стефанчука, С. О. Харитонова та інших вчених.

Метою статті є огляд існуючого правового регулювання інституту агентського договору і створення на підставі проведеного аналізу рекомендацій щодо вдосконалення господарсько-правового регулювання агентських відносин.

Викладення основного матеріалу. Регулювання агентських відносин здійснюється за допомогою правових норм, як загальнообов'язкових правил поведінки, що встановлюються і забезпечуються державою. Проте для виконання своєї регуляторної функції право повинно набути зовнішнього вираження у певній формі, якими прийнято називати джерела права. У теорії права однозначного визначення поняття «правове регулювання» відсутнє. На думку науковців, під правовим регулюванням слід розуміти юридичний вплив на суспільні відносини, що здійснюється за допомогою права та всієї сукупності правових засобів.

Таким чином, за допомогою правового регулювання через правові норми та інші правові засоби здійснюється вплив на відносини, що виникають при здійсненні агентської діяльності суб'єктами цих відносин у сфері господарювання.

Правове регулювання діяльності агентів в Україні базується на великій кількості законодавчих актів, причому як українського законодавства, так і міжнародних договорів, учасником частини яких є Україна. З одного боку, це свідчить про порівняно висо-

кий рівень урегульованості відносин, про які йдеться. Однак, деякі питання все ж потребують вдосконалення та доопрацювання.

Джерела господарського права, які є формою вираження правових норм, становлять систему нормативно-правових актів із чітко визначеною організаційною структурою, існуючим між ними взаємозв'язком та упорядкованих за встановленою ієрархією.

Дослідники виділяють такі рівні правового регулювання комерційного посередництва: 1) конституційний; 2) кодифікація нормативно-правових актів; 3) закони та інші акти, що мають силу закону; 4) підзаконні нормативно-правові акти [1, с. 122].

Серед законодавчих актів у сфері регулювання комерційного посередництва (агентських відносин) найвищу юридичну силу має Конституція України.

Вищу силу мають кодифіковані акти – Господарський кодекс України та Цивільний кодекс України.

Господарський кодекс в цілому має пріоритет над іншими законодавчими актами, що визначають особливості комерційного посередництва в окремих галузях господарювання, зважаючи на те, що такі нормативно-правові акти приймаються відповідно до нього.

Так, за чинним законодавством України, комерційне посередництво може здійснюватися у біржовій, страховій, торговій, туристичній діяльності; посередництво, пов'язане з випуском цінних паперів; морське агентування та ін. Такі відносини регулюються відповідними спеціальними нормативно-правовими актами.

Чимало джерел регулювання агентських відносин існує і на міжнародному рівні, зокрема, це стосується Європейського Союзу, де відносинам посередництва відводиться значна роль. Так, серед нормативно-право-

вих актів ЄС можна виділити Гаазьку конвенцію про право, що застосовується до агентських домовленостей, від 14 березня 1978 року, Директиву Ради ЄЕС «Про координацію країн – членів ЄЕС в питанні про незалежних торгових агентів» від 18 грудня 1986 року, Женевську Конвенцію про представництво, прийняту 17 лютого 1983 року на основі розробленого УНІДРУА проекту [2, с.9] до яких, однак, Україна так і не приєдналася. Вважаємо, що це негативно відображається на розвитку агентських відносин в Україні, особливо з урахуванням намірів вступу до ЄС, тому хотілось би, щоб національне господарське законодавство розроблялось та застосовувалось із урахуванням положень міжнародних договорів.

Для ефективного розвитку економічних відносин необхідне таке правове урегулювання інституту комерційного посередництва, яке, з одного боку, сприятиме розвитку економічної конкуренції, добросовісного підприємництва, а з іншого – буде перешкодою для монополізму, формального виконання посередницьких послуг, одержання посередником незаробленої винагороди.

Деякі вчені не визнають існуюче визначення і правове регулювання комерційного посередництва вдалим, достатнім та таким, що сприятиме ефективному розвитку економічних відносин [3, с. 10]. Так, на думку Панченко А. М., матеріальні відносини, які регулюються за допомогою агентських відносин, договорів доручення та комісії, значних відмінностей не мають. У кожному з цих договорів одна особа досягає певної економічної мети за допомогою іншої (посередника), яка діє в інтересах, під контролем та за рахунок особи, що надає відповідне доручення. А тому юридична конструкція агентського договору, запропонована в Господарському ко-

дексі, потребує подальшого наукового вдосконалення [3, с. 10].

Поняття «агентський договір», «агентська угода» визначено або лише згадується не в одному нормативно-правовому акті України. Так, наприклад, в Господарському кодексі України агентському договору присвячена окрема Глава 31, що має назву «Комерційне посередництво (агентські відносини) у сфері господарювання» [4]. Натомість чинний Цивільний кодекс України визначення цього виду договору взагалі не містить [5].

Стаття 297 Господарського кодексу України передбачає, що агентська діяльність провадиться на підставі агентського договору, за яким одна сторона (комерційний агент) зобов'язується надати іншій стороні (суб'єкту, якого представляє агент) послуги, які виражаються в укладенні договорів чи в сприянні їх укладенню (надання фактичних послуг) від імені цього суб'єкта та за рахунок останнього [4].

Законодавець ототожнює комерційне посередництво з агентською діяльністю, розглядаючи їх як рівнозначні поняття. На думку Потудінської О. В., з якою ми погоджуємося, це не є вірним, тому що в одному випадку комерційне посередництво визначається як відносини, в іншому – як діяльність. Така термінологічна неоднозначність потребує законодавчого уточнення [6, с. 162].

Так, у агентських відносинах учасниками є особлива категорія підприємців – агенти. Такими є лише суб'єкт, які зареєстровані як здійснювачі відповідних видів діяльності (обирають відповідні КВЕДи), що стосуються надання агентських послуг. Тому укладати агентські договори потрібно з дотриманням вимог Господарського кодексу щодо таких договорів.

Проблемні питання оформлення діяльності агентів не можливо розгля-

нути однозначно лише з погляду на Господарський кодекс України, адже агентські відносини нерозривно пов'язані з іншими сферами господарської діяльності. Тому вважаємо за необхідне розглядати їх комплексно, у взаємозв'язку загальних положень щодо цього виду діяльності та спеціальних – відповідно до виду діяльності.

Так, щодо законодавчої регламентації агентської діяльності у туристичній сфері, то аналіз договірної практики свідчить про неоднозначне розуміння характеру посередницької діяльності суб'єктами туристичної діяльності. Дядюк А. Л. робить висновок у своєму дослідженні про необхідність визначення в Законі України «Про туризм» поняття «посередницька діяльність туристичних агентів», яке б відповідало нормам ГК України [7, с. 13].

У правовому регулюванні агентської діяльності на валютному ринку України науковцями відзначається негативна тенденція до збільшення кількості порушень пунктами обміну валют вимог законодавства, яка може бути попереджена, якщо у агентському договорі передбачити санкції за порушення агентом вимог валютного законодавства, що призвели до притягнення банку до відповідальності. У праці Дядюк А. Л. обґрунтовано, що на відміну від інших видів агентських відносин, єдиною підставою виникнення агентських відносин у сфері купівлі-продажу валют є юридичний факт укладення агентського договору. Для спрощення процедур реєстрації пунктів обміну валют пропонуємо регулятору валютних відносин затвердити типовий агентський договір між банками (фінансовими установами) та суб'єктами господарювання [7, с. 14].

Щодо комерційного посередництва у транспортній галузі, то необхідно зазначати відсутність визначення морського агентування у нормах Ко-

дексу торгового мореплавства України [8]. Заслугує на увагу визначення морського агентування Дядюк А. Л., за яким морське агентування є підприємницькою діяльністю, що полягає в наданні суб'єктом господарювання (морським агентом) посередницьких послуг (юридичних та фактичних) в галузі торговельного мореплавства судновласнику від імені, за рахунок, під контролем та в інтересах останнього [7, с. 14].

На нашу думку, необхідно розглянути вирішення і ще однієї проблеми, що виникає при здійсненні комерційного посередництва, та пов'язана із питанням оподаткування. Так, агентські договори, а також подібні до них договори доручення та комісії, нерідко використовуються як удавані, за якими насправді стоїть інша домовленість сторін і інша господарська операція. Так, у посередника (комісіонера, агента, повіреного) є важлива перевага: він може отримувати на банківський рахунок або в касу грошові кошти і не враховувати їх в загальному обсязі доходу з податку на прибуток, а також не враховувати як дохід платника єдиного податку. Йдеться про так звані транзитні кошти. Прикладом удаваного посередництва є укладення між оптовим постачальником та його покупцем (роздрібним постачальником) договору комісії, тоді як фактична домовленість сторін відповідає договору поставки. Таким чином, обидві сторони приховують операції, з яких, відповідно до Податкового кодексу України [9], сплачується загальнодержавний податок.

З метою виявлення такого «удаваного» посередництва, також слід розглянути питання вдосконалення агентських договорів. Так, найчастіше приховані інші відносини, ніж агентські, можна виявити при наявності

таких помилок в оформленні посередницьких договорів:

- відсутність однозначних умов договору про винагороду «посередника»;
- обов'язок «посередника» оплатити товар постачальнику незалежно від факту реалізації товару третій особі і отримання оплати за такий товар;
- відсутність в договорі конкретного переліку юридичних дій, які повинен вчинити «посередник».

Недоопрацювання оформлення агентського договору, зокрема, відсутність у ньому всіх істотних умов відповідно до чинного законодавства, може призвести до визнання агентського договору недійсним, що має наслідком понесення збитків усіма сторонами агентських відносин.

Саме тому, ми вважаємо доцільним, зауважити на необхідності дотримання істотних умов агентського договору. А також, розгляду запровадження більш суворого механізму дотримання сторонами цих умов при укладенні договору з використанням механізмів посилення санкцій за їх невиконання, наприклад: визнання договору нікчемним у разі відсутності в ньому таких умов, які вирізняють агентські відносини від інших господарських правовідносин.

Агентський договір виступає єдиним регулятором суспільних відносин, що породжуються ним. Це означає, що тільки сторони визначають зміст договору і суд чи інший орган, який розглядає спори, що виникають внаслідок порушення такого договору, може і зобов'язаний вирішити їх з посиленням виключно на умови договору [10, с. 30-31].

Крім того, важливо передбачати як істотну умову у агентському договорі положення про відповідальність сторін за невиконання або порушення умов такого договору. Запропонований розподіл відповідальності між

сторонами сприятиме підвищенню рівня довіри між агентом та принципалом. Погоджуємось також з думкою Казарян Г. Г. та Скакун Л. С. про те, що серед питань відповідальності суб'єктів агентських відносин потребують дослідження та доопрацювання види відповідальності та підстави її виникнення [11, с. 316].

Орієнтація України на світові стандарти правового регулювання та її прагнення адаптувати національне законодавство до законодавства ЄС зумовлює доцільність розгляду відповідних міжнародно-правових актів, що регулюють міжнародні агентські відносини (міжнародне торгове представництво). Система правового регулювання цих відносин містить міжнародні універсальні конвенції, акти ЄС та Міжнародної торгової палати (МТП).

В деяких країнах ЄС агентський договір часто ототожнюють із договором доручення та застосовують щодо нього положення, аналогічні до тих, що регулюють договір доручення. Схожість цих договорів полягає в тому, що вони належать до представницьких договорів і передбачають діяльність однієї сторони за рахунок іншої. Змінюється лише характер представництва у відносинах між агентом і третіми особами (прямий або непрямий).

У розвинутих країнах Європейського Союзу близько половини зовнішньоторгового обігу товарів та послуг здійснюється із залученням посередників. Цим, зокрема, пояснюється прийняття в рамках ЄС ряду нормативних актів, що спрямовані на встановлення одноманітного правового регулювання та призвані сприяти розвитку економічних зв'язків між країнами ЄС.

Вирішенню колізійних проблем у договірних відносинах присвячена прийнята в рамках ЄС в Римі 19 червня 1980 р. Конвенція про закон, що

застосовується до договірних зобов'язань. Конвенція регламентує питання колізій у виборі належного права при укладенні, зміні чи виконанні договорів та застосовується в тому числі й до посередницьких відносин [12, с. 40].

Інший документ, спрямований на уніфікацію права про комерційне посередництво на території держав-членів ЄС, є перш за все Директива ЄС від 18 грудня 1986 р. № 86/653 «Про координацію законодавства країн-членів ЄС відносно самостійних торгових агентів», на підставі якої було встановлено відповідне одноманітне регулювання торгового представництва в законодавстві всіх країн-членів ЄС. Директива спрямована на регулювання основних принципів у відносинах принципала й агента.

Одним із найважливіших міжнародних договорів, що регулює агентські відносини в ЄС, є Гаазька конвенція 1978 р. про право, що може бути застосоване до агентських угод. Гаазька конвенція закріплює принцип пріоритету погодженого сторонами права, що застосовується в міжнародних агентських відносинах, а у разі відсутності такого погодження – правила визначення національного застосовуваного права [13].

Враховуючи законодавчу практику інших країн, агентський договір має стати універсальною юридичною конструкцією, за допомогою якої регулюється ціла низка посередницьких відносин. Агент повинен мати право надавати не тільки послуги як фактичного, так і юридичного характеру, а й мати право залежно від ситуації виступати в цивільному і господарському оборотах як від власного імені, так і від імені принципала. Лише в такому випадку можна буде говорити про агентський договір як самостійний договірний тип [3, с. 10]. На підставі проведеного аналізу інституту комер-

ційного посередництва у зарубіжних державах слід зробити висновок про те, що агентський договір повинен існувати в праві України не тільки як самостійний господарсько-правовий інститут, а й містити розвинену, досконалішу модель агентського договору.

Висновки та перспективи подальших розробок. Таким чином, ми можемо підсумувати, що на сьогоднішнє правове регулювання інституту агентського договору в Україні перебуває на відносно достатньому рівні. Однак, все ж існують деякі колізії та прогалини у законодавстві щодо агентських відносин. Крім того, наявність судової практики щодо різноманітних спорів між учасниками агентських правовідносин, та збільшення судових справ, пов'язаних з ними безпосередньо чи опосередковано, свідчить про необхідність запровадження такого регулювання агентських відносин, що зведе наявність судових спорів між сторонами комерційного посередництва до мінімуму. Слід також врахувати положення міжнародних договорів про агентські відносини та привести національне законодавство у відповідність до вимог положень таких договорів, особливо зважаючи на наміри України приєднатися до Європейського Союзу, де агентські відносини є дуже поширеними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Починок К. Б. Правове регулювання комерційного посередництва (агентських відносин) в Україні. [Електронний ресурс] / К. Б. Починок, В. С. Пахолка // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 19-20 лютого 2016 р. Ужгород: Ужгородський національний університет. С. 121-125. Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/689/1/642_IR.pdf
2. Трояновський О.В. Відповідальність сторін за міжнародним договором комерційного посередництва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. / О. В. Трояновський. – Одеса: Нац. ун.-т «Одеська юридична академія», 2009.
3. Панченко А. М. Вдосконалення господарсько-правового регулювання інституту комерційного посередництва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 / А. М. Панченко. – Наук. Міжрегіон. акад. упр. персоналом. К., 2011. 18 с.
4. Господарський кодекс України: за станом на 11.04.2020 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2003. – 192 с.
5. Цивільний кодекс України: за станом на 11.04.2020 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2003. – 192 с.
6. Потудінська О. В. Правове регулювання комерційного посередництва. [Електронний ресурс] / О. В. Потудінська. // Порівняльно-аналітичне право. № 3-1/2013. Режим доступу: [Http://www.par.in.ua/3-1_2013/4/potudinska%20o.v..pdf](http://www.par.in.ua/3-1_2013/4/potudinska%20o.v..pdf)
7. Дядюк А. Л. Правове регулювання комерційного посередництва (агентських відносин) у сфері господарювання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 / А. Л. Дядюк. – Київ, 2010. – 24 с.
8. Кодекс торговельного мореплавства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80>
9. Податковий кодекс України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
10. Прилуцький Р. Б. Щодо джерел господарського права України. [Електронний ресурс] / Р. Б. Прилуцький. // Юридична наука № 1/2012. Режим доступу: http://VictoriyaS/Downloads/jnn_2012_1_4.pdf http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.

exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/jnn_2012_1_4.pdf

11. Казарян Г.Г. Економіко-правові засади розподілу відповідальності при застосуванні комерційного посередництва (агентських відносин). [Електронний ресурс] / Г.Г. Казарян, Л.С. Скакун // Вісник соціально-економічних досліджень. 2012. Вип. 4. С. 309-316. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2012_4_48

12. Кирпа Ю. В. Співвідношення представництва та агентського договору за законодавством України та країн ЄС. [Електронний ресурс] / Ю. В. Кирпа // IV Міжнародна науково-практична конференція. м. Харків, 22-23 лютого 2018 р. Режим доступу: [Http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/law/28feb2018/11.pdf](http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/law/28feb2018/11.pdf)

13. Гаазька конвенція 1978 р. Про право, що може бути застосоване до агентських угод [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_189

REFERENCES:

1. Pochynok K. B., & Pakholka V. S. (2016). Pravove rehulivannia komertsiihnoho poserednytstva (ahentskykh vidnosyn) v Ukraini [Legal regulation of commercial mediation (agency relations) in Ukraine]. *Proceedings from Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – The International Scientific and Practical Conference. Uzhhorod: Uzhhorod National University.* 121-125. Retrieved from: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/689/1/642_IR.pdf [in Ukrainian].

2. Troianovskiy O.V. (2009). Vidpovidalnist storin za mizhnarodnym dohovorum komertsiihnoho poserednytstva [Liability of the parties under the international agreement of commercial mediation]. *Extended abstract of candidate's thesis.* Nats. un.-t «Odeska yurydychna akademiia» [in Ukrainian].

3. Panchenko A. M. (2011). Vdoskonalennia hospodarsko-pravovoho rehuliu-

vannia instytutu komertsiihnoho poserednytstva [Improving the economic and legal regulation of the institution of commercial intermediation]. *Extended abstract of candidate's thesis.* Mizhrehion. akad. upr. Personalom [in Ukrainian].

4. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Commercial Code Ukraine]. (2003, January 16). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine.* Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].

5. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code Ukraine]. (2003, January 16). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine.* Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].

6. Potudinska O. V. (2013). Pravove rehulivannia komertsiihnoho poserednytstva [Legal regulation of commercial intermediation]. *Porivnialno-analitychne pravo – Comparative and analytical law.* № 3-1/2013. Retrieved from: http://www.pap.in.ua/3-1_2013/4/potudinska%20o.v..pdf [in Ukrainian].

7. Diadiuk A. L. (2010). Pravove rehulivannia komertsiihnoho poserednytstva (ahentskykh vidnosyn) u sferi hospodariuvannia [Legal regulation of commercial mediation (agency relations) in the field of management]. *Extended abstract of candidate's thesis.* Kyiv [in Ukrainian].

8. Kodeks torhovelnogo moreplavstva Ukrainy [Code of Merchant Shipping of Ukraine]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].

9. Podatkovyi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].

10. Prylutskiy R. B. (2012). Shchodo dzherel hospodarskoho prava Ukrainy [Regarding the sources of economic law of Ukraine]. *Yurydychna nauka – Legal science.* №1/2012. Retrieved from: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=U-

JRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1 &Image_file_name=PDF/jnn_2012_1_4.pdf [in Ukrainian].

11. Kazarian H.H., & Skakun L.S. (2012). Ekonomiko-pravovi zasady rozpodilu vidpovidalnosti pry zastosuvanni komertsiiinoho poserednytstva (ahentskykh vidnosyn) [Economic and legal principles of division of responsibilities in the application of commercial mediation (agency relations)]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen – Bulletin of socio-economic research*. №4. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2012_4_48 [in Ukrainian].

12. Kyrpa Yu. V. (2018). Spivvidnoshennia predstavnytstva ta ahentskoho dohovoru za zakonodavstvom Ukrainy ta krain Yes [The ratio of representation and agency agreement

under the laws of Ukraine and EU countries]. *Proceedings from IV Mizhnarodna nauko-vo-praktychna konferentsiia – IV International scientific-practical conference*. Kharkiv. Retrieved from: [Http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/law/28feb2018/11.pdf](http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/law/28feb2018/11.pdf) [in Ukrainian].

13. Haazka konventsiiia Pro pravo, shcho mozhe buty zastosovane do ahentskykh uhod (1978) [The Hague Convention of 1978 on the Law Applicable to Agency Agreements] (*n.d.*). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: [Https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_189](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_189) [in Ukrainian].